

Wandelommetje Amalia 'Mèske vermoord'

Bijzondere gebeurtenissen of voorvallen leveren soms namen op voor plekken waar het is voorgevallen. Bijvoorbeeld 'Mèske vermoord' halverwege Baarle en Alphen.

Het nieuwste ommetje 'Mèske vermoord' zal voor de meeste Baarlenaren over meer bekende paden gaan. Maar of iedereen weet waar 'Mèske vermoord' ligt? En dit ommetje maakt je ongetwijfeld ook wel nieuwsgierig naar de Baarlese enclaves en de enclavegrenzen.

Liefdesdrama

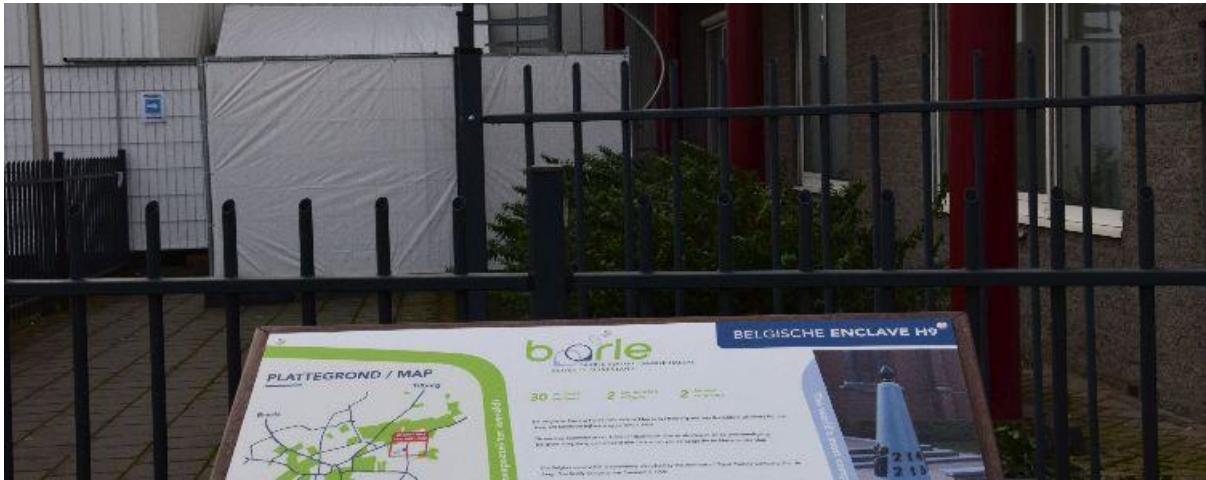
'Mèske vermoord' is de plaats waar zich in 1872 een gruwelijk liefdesdrama afspeelde. De 25-jarige Jana van Tilburg uit Alphen werd daar met achttien messteken om het leven gebracht. De vader, de 29-jarige Sjefke van der Zanden die als zadelmakersknecht in Alphen werkte, was verliefd op Jana. Jana was met haar zus Lieske te voet op weg naar Baarle om een doktersrekening te betalen. Onderweg gaan ze nog even langs op de boerderij van Cornelis Verheijen. Daar komen ze Sjefke tegen, die al geruime tijd zijn stukgelopen verkering met Jana tracht te herstellen. Zonder succes, Jana wil niets meer van hem weten. Ook niet deze middag. Als de zusjes opstappen gaat Sjefke achter hen aan. Bij het Baarlese Boschoven weet hij de meisjes in te halen. Opnieuw probeert hij Jana over te halen hun verkering te herstellen. Wederom zonder succes. Sjefke raakt buiten zinnen en begint als een dolle met zijn zakmes op Jana in te steken. Minstens een van de achttien messteken moet dodelijk zijn geweest, constateert later de gewaarschuwde dokter in gezelschap van de veldwachter en burgemeester van Baarle-Nassau. 'Op de grensscheiding van de gemeente Alphen en Baarle-Nassau, en wel op de openbare weg, is een moord gepleegd op Adriana van Tilburg', staat enkele dagen na de moord in de Bredase Courant te lezen. Het moet dus op de plek zijn waar Boschoven nu op de Alphenseweg uitkomt, het meest waarschijnlijk bij het bosje dat er tegenover ligt. Het ligt nog net op grondgebied van Baarle-Nassau. Uit de gerechtsstukken blijkt dat de moord is gepleegd op zondag 14 januari 1872 gepleegd, 149 jaar geleden. Na die tijd stond de plek bekend als 'Mèske vermoord'.



Deze plek aan de Alphenseweg is in de volksmond bekend als Mèske vermoord.

Enclaves

Op dit ommetje kom je enkele nieuwe infopanelen over de Baarlese enclaves tegen. Eentje staat er op de Visweg bij Koninklijke Drukkerij Em. De Jong. Misschien wel de meest verborgen enclave, want hij ligt helemaal in het bedrijfspand. Met de kleuren van de Belgische en Nederlandse vlag is de grens in het pand gemarkeerd.



Op het infopaneel staat het verhaal te lezen van de Kapel Akkers, enclave H9, nu helemaal gelegen in het bedrijfspand van drukkerij De Jong.



Twee Belgische vlaggen markeren enclave H12 in de wijngaard van de Hof van Baarle.

Eerder op je wandeling maakt een paneel op Boschoven je attent op enclave H12. Die ligt binnenin het Hof van Baarle, de wijngaard die deels op Belgisch, maar grotendeels op Nederlands grondgebied ligt. Vlaggen markeren het Belgische deel. Omdat de eigen wijnmakerij in Nederland staat, kan er alleen Nederlandse wijn worden gemaakt. Volgens de overlevering moet in deze enclave (de meest noordelijke van Baarle) omstreeks 1653 of 1654 een veldkluis zijn gebouwd die enkele jaren als schuurkerk heeft gediend. Na de Tachtigjarige Oorlog weken de roomse parochianen van Alphen – zij moesten hun kerk aan de protestanten afstaan – uit naar de Hertogse enclave H12 voor hun eredienst. Het zandpad tussen de huizen met de nummers Boschoven 24 en 26 is de oude voetweg ernaar toe. Op kaarten van graaf Ferraris staan eind achttiende eeuw in H12 twee gebouwen ingetekend, wellicht een huis met schuur. Op latere kaarten als de Atlas der Buurtwegen (1841) is de enclave wel ingetekend, maar geen gebouwen.

Op de route ligt nog een enclave: H11. Sinds de ingebruikname van de nieuwe randweg wordt deze door veel mensen gepasseerd, zonder dat zij het beseffen. Wie op de nieuwe rotonde de afslag naar Alphen pakt, rijdt 23 meter door deze enclave. En als je op dit ommetje over het fietspad links van de weg richting Baarle gaat, loop je maar liefst 75 én een halve meter in het enclavegebied van H11. Het is op geen enkele manier aangeduid, H11 staat wel op alle 18^{de}-en 19^{de}-eeuwse kaarten vermeld. Het is altijd een landbouwperceel geweest.

Enclavegrens

Op het onverharde stuk Visweg tussen de rotonde en de Oordeelsestraat passeer je de op één na grootste enclave van Hertog H8 (Kastelein – Oordeelschestraat). Bij het archeologisch onderzoek voor de randweg zijn juist op deze plaats tweemaal sporen van een houtwal gevonden, precies op de grens.

Wie goed oplet, ziet dat je op dit ommetje in het dorp vaker een enclavegrens passeert. De omweg over Loveren is niet om die reden in de wandeling opgenomen, maar je volgt zo wel de route die boeren aan de oostkant van Baarle, onder andere de Belgische boeren van de Oordeelsestraat, volgden om hun melk naar de melkfabriek die in Nassau stond te brengen, in de andere richting dan. Het routehuisje WH21 stond bij de spoorovergang in het Melkpad; een schildje van het Bels Lijntje herinnert er nu aan.



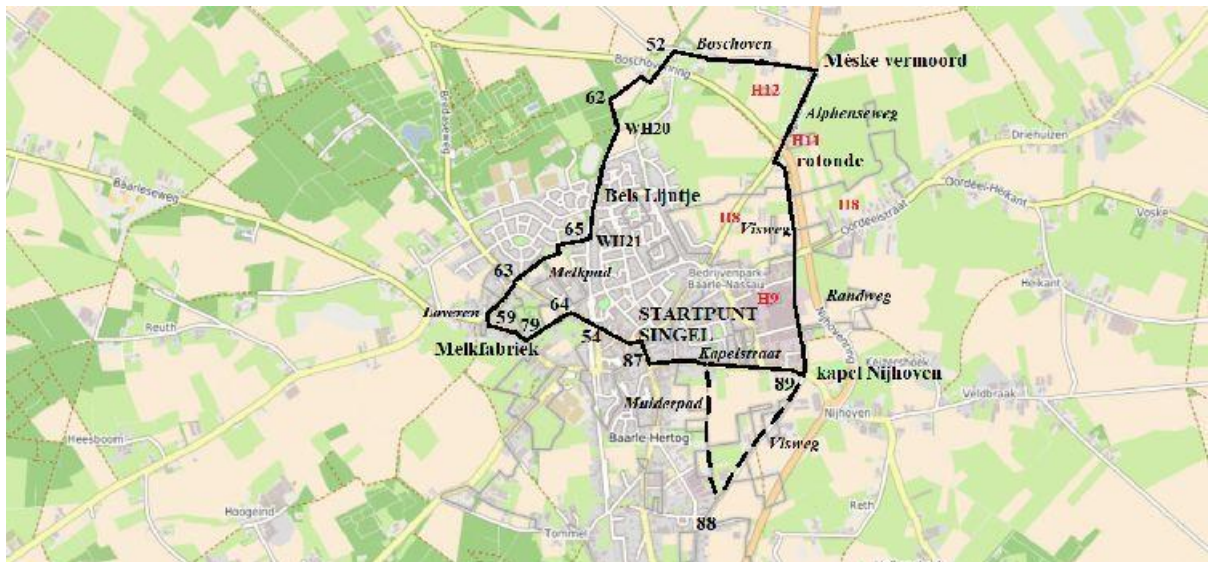
Op het Mulderpad passeer je herhaaldelijk de enclavegrens. Het is nergens aangegeven.

De route

Dit ommetje start op de Singel, bij Toerisme Baarle. Dan de Nieuwstraat in, naar knooppunt 54 – 64 – 79 – 59 – 63 – 65 – 62 – 52 – 89 – 87 – 54.

Het ommetje is bijna 7 km lang. Je kunt het met ruim één kilometer verlengen door bij de kapel van Nijhoven recht door de Visweg te blijven volgen richting knooppunt 88 en na huisnummer 4 net vóór de Gierleweg/Reth scherp rechtsaf (geen wandelmarkering en ook geen straatnaambordje!) een zandweg in te slaan, het Mulderpad dat weer uitkomt in de Kapelstraat.

Wie eens precies wil zien hoe grillig de enclavegrenzen lopen, kan het best eens inzoomen op de kaart op www.pdok.nl/viewer (klik op 'selecteer een dataset', kies 'achtergrondkaart' en vervolgens 'Open Topo Achtergrondkaart' aanvinken).



De route over het Mulderpad is ongeveer acht kilometer lang.

